

4.11.2024

Kaupunginhallitus

VAASA/4851/00.04.01/2024

§ 284 Pohjanmaan hyvinvointialueen lausuntopyyntö koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen keskisen alueen ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkamäärien vähentäminen 2025

Julkinen

Valmistelija Konsernihallinnon johtaja Jari Karjalainen, puh. 040 669 4464, jari.karjalainen(at)vaasa.fi
Hyvinvointijohtaja Virve Flinkkilä, puh. 040 512 8830, virve.flinkkila(at)vaasa.fi
Asuntopäällikkö Jonas Nylén, puh. 040 139 3617, jonas.nylen(at)vaasa.fi

Liitteet Begäran om utlåtande - Lausuntopyyntö § 210
Pohjanmaan hyvinvointialueen aluehallitus 21.10.2024 Pöytäkirjanote § 210
Liite § 210-211 Pohjanmaan hyvinvointialueen vanhusneuvoston lausunto
Liite § 210-211 Riskiarviointi Palveluasumispaikkojen vähentäminen
Liite § 210 Vaikutuksen arviointi palveluasuminen keskinen
Senioriväestön ennuste_Vaasa_2045

Pohjanmaan hyvinvointialue pyysi 19.9.2024 alueen kuntien lausuntoja keskisen alueen yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen palveluverkon muutoksista vuosille 2025-2026. Kaupunginhallitus hyväksyi lausunnon kokouksessaan 30.9.2024 (§ 242), ja se toimitettiin Pohjanmaan hyvinvointialueelle.

Pohjanmaan hyvinvointialue teki lausuntojen perusteella muutoksia valmisteluihin, ja aluehallitus päätti kokouksessaan 21.10.2024 (§ 210) tarjota keskisen alueen kunnille uuden mahdollisuuden antaa lausunto ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkamäärien vähentämisestä ennen lopullista päätöstä.

Ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkamäärän vähentäminen perustuu sekä hyvinvointialueen tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelmaan vuosille 2025-2026 että tavoitteeseen lähentyä valtakunnallista ympärivuorokautisen palveluasumisen peittävyysluvun keskiarvoa. Pohjanmaan hyvinvointialueen peittävyysluku on tällä hetkellä 8,7 % (paikkamäärien mukaan laskettuna), kun kansallinen keskiarvo on 6 %. Maamme hyvinvointialueiden peittävyystavoite on 5,8-6 %.

Pohjanmaan väestö on valtakunnalliseen tasoon verrattuna keskimäärin terveempi, mutta alueen 75 vuotta täyttäneistä harvempi asuu kotona (2023: Pohjanmaa 91,8 %, koko maa 93 %). Hyvinvointialue tavoittelee 93 % osuutta. Myös RAI-arvioinnin tiedot, jotka arvioivat ikäihmisten toimintakykyä, osoittavat, että asiakkaiden hoitoisuus Pohjanmaan hyvinvointialueella on hieman alhaisempi kuin kansallinen keskiarvo.

Vuonna 2024 Pohjanmaan hyvinvointialueella on 1855 ympärivuorokautista

4.11.2024

Kaupunginhallitus

VAASA/4851/00.04.01/2024

palveluasumispaikkaa, joista suunnitellaan suljettavaksi 235 kpl vuoteen 2026 mennessä. Näistä 115 paikan sulkeminen kohdistuisi keskiseen alueeseen (Vaasa, Vöyri, Laihia, Mustasaari). Hyvinvointialueen mukaan tämä linjaus tukee alueellista yhdenvertaisuutta.

Hyvinvointialueen vanhusneuvoston, Mustasaaren kunnan, Vaasan kaupungin, Vöyriin kunnan ja Laihian kunnan lausuntojen perusteella on tehty muutoksia valmisteluihin, mutta paikkamäärätavoitteeseen ei ole tullut muutoksia.

Pohjanmaan hyvinvointialueen esitys vuodelle 2025 on vähentää ympärivuorokautisia paikkoja 38 kpl omista yksiköistä. Aiempi ehdotus oli 52 paikan vähennys, mutta Marielundin yksikön sulkeminen Vöyrillä ei toteutunut, koska Vöyriin Tallmo vårdcenter - yksikön hoitopaikat, joihin asukkaita olisi siirretty, eivät täyttäneet AVIn ympärivuorokautisen palveluasumisen vaatimuksia.

Vaasan kaupungin lausunto:

Vaasan kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto sekä siitä, että asian valmisteluun on kaupungin edellisen lausunnon perusteella tehty lisäyksiä. Kaupungin mielestä uusi riskiarviointi ja vaikutusten arviointi on huomattavasti laajempi kuin edellisessä ehdotuksessa, ja keskeiset riskitekijät on otettu asianmukaisesti huomioon.

Vaasan kaupunki pitää seuraavia huomioita tärkeinä suunnitelmien asiakasturvallisen etenemisen kannalta: "Muutos toteutetaan asiakaslähtöisesti. Paikkamäärien vähentäminen toteutetaan siten, että henkilö, jolle on myönnetty paikka, ei jää ilman palveluasumispaikkaa" ja "muutos on toteutettava dynaamisesti ja hallitusti, ja toteutussuunnitelmaa voi olla tarve muuttaa sitä mukaa kuin prosessi etenee". Hyvinvointialueen vanhusneuvosto on nostanut esiin myös tarpeen keskeyttää muutokset, jos jonot kasvavat liian pitkiksi tai paine muihin hoitomuotoihin kasvaa. Asiakkaalla on Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan oikeus saada tarvettaan vastaava hoitopaikka kolmen kuukauden kuluessa asian vireilletulosta. Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivun mukaan jonotusaika on keväällä 2024 ollut keskimäärin 2,95 kuukautta. Jonot eivät siis voi merkittävästi pidentyä ilman, että asiakkaan laissa määritelty oikeus vaarantuu.

Vaasan kaupunki katsoo, että hoitopaikkojen vähentämissuunnitelma on lyhyellä aikavälillä liian suuri ja tulee väistämättä pidentämään jonotusaikoja. Vuoden 2023-2024 jonojen lyhentymistä käytetään esimerkkinä, mutta pandemia-aika saattaa olla poikkeustilanne. Valmistelussa ei ole edelleenkään huomioitu pitkän aikavälin väestöennusteita riittävästi. Tavoitevuotena on käytetty vuotta 2030, mutta tämä tarjoaa liian lyhyen näkökulman.

4.11.2024

Kaupunginhallitus

VAASA/4851/00.04.01/2024

Kuten Vaasan kaupungin edellisessä lausunnossa todettiin, hyvinvointialueen uudessa ehdotuksessa mainitaan se oleellinen tosiasia, että ikäväestön kasvu painottuu vastaisuudessa erityisesti yli 84-vuotiaisiin, joiden hoivan tarve on huomattavasti suurempi verrattuna esim. 70-vuotiaisiin. Vaikka hyvinvointialueen olettamus siitä, että "vanhukset ovat tulevaisuudessa paremmassa kunnossa" pitäisikin paikkaansa ja että mm. kotihoitoa lisäämällä voidaan tukea tätä, tulevan ikääntymiskehityksen painottuminen yli 84-vuotiaisiin muodostaa kuitenkin suuren haasteen koko palvelujärjestelmälle. Mikäli ympärivuorokautista ja yhteisöllistä asumista ei ole riittävästi tarjolla sitä tarvitseville ikäihmisille, on hyvin todennäköistä, että he tulevat kuormittamaan mm. erityissairaanhoidoa, mistä aiheutunee yhteiskunnalle huomattavasti suurempia kustannuksia kuin mitä ympärivuorokautisen kapasiteetin karsiminen tuottaa säästöjä.

Tilastokeskuksen väestöennusteen (2024) mukaan Vaasan kaupungin yli 84-vuotiaiden määrä kasvaa vuoteen 2045 mennessä noin 86 prosentilla, eli määrä lähes kaksinkertaistuu noin 20 vuodessa. Mikäli ympärivuorokautisen palveluasumisen kapasiteetti on vuonna 2040 liki samalla tasolla kuin nykyään, tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vain puolet heistä, jotka nykyään ovat yli 85-vuotiaita ja saavat ympärivuorokautisen palveluasumisen paikan, saisivat paikan. Todettakoon vielä, että yli 84-vuotiaiden osalta merkittävä kasvupyrähdys tulee ennusteen mukaan toteutumaan vuosina 2028-2038 (noin 57 prosentin kasvu 11 vuoden aikana), jolloin hoivan tarve kasvaa voimakkaasti. Vaikka painopisteen siirtäminen kohti kevyempiä ja kustannustehokkaampia ratkaisuja, kuten yhteisöllistä asumista ja kotona asumista kotihoidon ja muiden tukitoimien tuella, on kannatettavaa, Vaasan kaupunki näkee kuitenkin ympärivuorokautisen palveluasumisen (ja myös yhteisöllisen asumisen sekä senioriasumisen) riittämättömyyden hyvin haasteellisena asiana.

Kaupunki iloitsee kotihoitoon panostamisesta hoitopaikkojen sulkemisen yhteydessä ja arvostaa kaupungin asumisneuvontapalveluun ja asumisen ennakointiin kiinnitettyä huomiota. Vaasan kaupunki on tarjonnut asumisneuvontaa vuodesta 2022 alkaen ja palvelun asiakasmäärä on suuri. Ikäihmisille asumisneuvojat tarjoavat muun muassa apua muuttuvien asumistarpeiden ennakointiin. Asumisneuvonta sekä asumisen ennakointi sisältyvät kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan. Kaupunki haluaa myös muistuttaa kotihoidon henkilöstön työturvallisuuden merkityksestä, kun asiakkaat ovat yhä huonommassa kunnossa kotonaan, eikä kollegoilta saa yhtä helposti apua kuin palveluasumisen yksiköissä.

Uudessa riskiarvioinnissa on huomioitu asukkaiden omaiset ja omaishoitajat, kuten Vaasan kaupunki edellisessä lausunnossaan toivoi. Vaikutusten arvioinnissa on mainittu päätöksen vaikutukset tasa-arvoon, mutta riskitekijöitä ei ole eritelty. Vaasan kaupunki haluaa korostaa mahdollisia tasa-arvoriskejä omaishoitajien kasvavan vastuun myötä. Omaishoitajaliiton mukaan lähes 60 % omaishoitajista on naisia, ja hoivavastuut

4.11.2024

Kaupunginhallitus

VAASA/4851/00.04.01/2024

keskittyvät erityisesti yli 45-vuotiaille naisille. Myös mainittu panostus ikääntyneen perhehoitoon tulee arvioida tasa-arvonäkökulmasta.

Riskiarvioinnissa on myös todettu taloudellinen riski, että "asiakkaiden hoitaminen kotona on kalliimpaa kuin palveluasumisessa", mutta tälle on annettu vain vähän riskipisteitä hyvinvointialueen arvioinnissa. Kaupunki pyrkii edistämään yhteisöllisen asumisen, senioriasumisen ja esteettömän asumisen rakentamista, mutta todellinen kehitys riippuu pitkälti markkinatilanteesta ja valtion avustuksista. Lisäksi ketään ei voida pakottaa muuttamaan esimerkiksi yhteisölliseen asumisyksikköön. Siksi on todennäköistä, että muutosesityksen taloudellinen riski on huomattavasti korkeampi kuin ehdotuksessa (nollavaihtoehto 125/125 pistettä ja muutosesitys 1/125).

Vaasan kaupunki haluaa lopuksi tuoda esiin huolensa niistä järjestöistä, säätiöistä ja yhdistyksistä, jotka ovat pitkään tuottaneet asumispalveluja ostopalveluna julkiselle sektorille. 63 hoitopaikan vähentämistavoite kahden vuoden aikana vaikuttaa merkittävästi näiden tuottajien taloudelliseen tilanteeseen ja toimintaedellytyksiin. Kaupunki toivoo, että muutos toteutetaan asteittain siten, että mahdollisimman moni asukas voi säilyttää kotinsa.

Kaupunginjohtaja TH

Kaupunginhallitus hyväksyy edellä olevan lausunnon ja toimittaa sen Pohjanmaan hyvinvointialueelle.

Päätös

Päätettiin ottaa käsittelyyn.

Esteellisyydestä ilmoittivat jäsen Katja Rajala (yhteisöjäävi, Pohjanmaan hyvinvointialueen hallituksen jäsen) ja valtuuston 2. varapuheenjohtaja Päivi Karppi (yhteisöjäävi, Pohjanmaan hyvinvointialueen hallituksen jäsen) ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi.

Päätösehdotus hyväksyttiin.

4.11.2024

Kaupunginhallitus

VAASA/4851/00.04.01/2024

Tiedoksianto asianosaisille

Tiedoksianto sähköisesti 7.11.2024

Vastaanottajat: